

УДК 316.6 : 159.9

DOI: [https://doi.org/10.17721/upj.2025.1\(23\).6](https://doi.org/10.17721/upj.2025.1(23).6)

Коваленко А. Б.,

доктор психологічних наук, професор,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
E-mail: abk2015@ukr.net
ORCID: 0000-0001-6458-5325
Researcher ID: O-7330-2019

Грищук Е. Ю.,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціальної психології,
Київський національний університет
імені Тараса Шевченка
E-mail: eliso@knu.ua
ORCID: 0000-0002-4890-0994
Researcher ID: P-7932-2019

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ СУБ'ЕКТИВНОГО СОЦІАЛЬНОГО БЛАГОПОЛУЧЧЯ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

У статті представлено теоретико-емпіричний аналіз проблеми чинників суб'єктивного соціального благополуччя осіб з інвалідністю. Теоретичний аналіз показав, що суб'єктивне соціальне благополуччя є інтегральним соціально-психологічним утворенням, яке відображає суб'єктивну оцінку успішності функціонування індивіда в соціальному середовищі. У ході емпіричного дослідження виявлено, що у групі осіб без інвалідності переважають показники середнього та вище середнього рівня суб'єктивного соціального благополуччя, задоволеності різними аспектами свого життя, своїми досягненнями, життєвими умовами та мірою реалізації власних цілей і намірів. У групі осіб з інвалідністю переважають показники середнього та нижче середнього рівня: практично половина з них не задоволені умовами свого життя, оцінюють його як непривабливе для себе. Для обох груп досліджуваних найбільш значущі взаємозв'язки виявлено між показниками соціального благополуччя

та задоволеністю своїми стосунками з іншими, наявністю приймаючого та підтримуючого кола спілкування. Наявність у свідомості досліджуваних негативних емоційних станів через незадовільні соціальні стосунки тісно пов'язана із браком ресурсів для комфортної життєдіяльності, що супроводжується переживанням емоційної спустошеності. Описано психологічні предиктори соціального благополуччя досліджуваних: у групі осіб без інвалідності – усвідомленість, екстраверсія, наявність стратегій відновлення, неосудливість; у групі осіб з інвалідністю – вербальний опис, наявність стратегій відновлення, екстраверсія, неосудливість, вік, емоційна наповненість.

Ключові слова: суб'єктивне соціальне благополуччя, психологічне благополуччя, задоволеність життям, стосунки з іншими людьми, особи з інвалідністю.

Вступ

Постановка проблеми. Війна РФ проти України неминуче вплинула на функціонування українського суспільства та особистості в ньому. Ці трансформаційні процеси все частіше стають джерелом виникнення глибоких внутрішніх переживань, хвороб та створюють ризики у збереженні психічного здоров'я кожного українця. Все це робить проблему соціального благополуччя надзвичайно актуальною, адже йдеться не лише про необхідність особи брати відповідальність за своє життя, а й про створення умов, які забезпечать збереження її соціальної активності. Особливо гостро проблема соціального благополуччя може бути відчутною для менш захищених верств населення, зокрема, осіб з інвалідністю. Ускладнені умови життя, обмеженість ресурсів для самореалізації та збереження здоров'я (фізичного та психічного) ставить питання їхнього соціального благополуччя під загрозу. Особи з інвалідністю зазнають різноманітних соціальних бар'єрів, що призводять до зниження їхнього соціального статусу, обмеження можливостей самореалізації. Відсутність належної підтримки сприяє виникненню почуття безпорадності, ізоляції, а також розвитку негативних емоційних станів, що ускладнює соціальну взаємодію та особистісне самоздійснення.

Теоретичний аналіз

Аналіз останніх досліджень і публікацій. На різних історичних етапах розвитку суспільства змінювались підходи до визначення та розуміння змісту соціального благополуччя. Системність цього поняття вплинула на формування комплексних підходів до вивчення його структурних елементів та взаємозв'язків між ними (Огнев, & Чухно, 2020; Коваленко, 2018; Kovalenko, Hryshchuk, & Rohal, 2020; Кузьмич, & Нікітчук, 2025; Пахоль, 2017).

У науковій психологічній літературі існує надзвичайно широкий спектр понять, зокрема, «благополуччя», «суб'єктивне благополуччя», «психологічне благополуччя», «суб'єктивне соціальне благополуччя», «особистісне благополуччя», «професійне благополуччя» тощо. Таке розмаїття та складність диференціації понять зумовлена відмінностями у поглядах на зміст та структуру цих феноменів.

Зокрема, якщо одні дослідники наголошують на розумінні суб'єктивного благополуччя як компонента у структурі психологічного благополуччя, то інші, навпаки, вважають психологічне благополуччя складовою суб'єктивного; також вважають їх тотожними або ж такими, що доповнюють одне одного. Власне поняття суб'єктивного соціального благополуччя виокремлює Т. Данильченко, зауважуючи, що соціальні групи відіграють роль посередників у тому, як людина сприймає події свого та суспільного життя (Данильченко, 2017).

Соціальне благополуччя розглядається у широкому контексті, коли охоплює економічне, фізичне та психічне, суб'єктивне та соціальне благополуччя як показник позитивного функціонування в системі соціальних зв'язків. Останній компонент відображає розуміння соціального благополуччя у вузькому сенсі (Sirgy, 2010). Між соціальним благополуччям різних рівнів (суспільного та індивідуального) може існувати конфлікт, адже власна оцінка особою свого соціального благополуччя може часто не збігатися чи суперечити об'єктивним його показникам. Для розрізнення цих двох рівнів благополуччя та відображення саме психологічної його складової доречним є використання терміну «суб'єктивне соціальне благополуччя» (Данильченко, 2016).

Дослідження соціального благополуччя у психології забезпечили розвиток різних підходів до визначення цього поняття. Згідно Е. Дінера, соціальне благополуччя – це складова суб'єктивного благополуччя, яке характеризує якість міжособової взаємодії, переживання

відчуття підтримки та позитивних стосунків з оточуючими (Diener, & Seligman, 2004).

Соціальне благополуччя особистості як її здатність до ефективного функціонування в соціальному контексті розглядає К. Ріфф (Ryff, & Singer, 2008), яка наголошує на значенні збереження постійних соціальних зв'язків та соціальної підтримки як засобу адаптації до соціальних змін, коли соціальна взаємодія є джерелом підтримки стійкості та успішної інтеграції особистості в соціальне життя. Ідея зв'язку соціального благополуччя із психологічними потребами особистості знайшла своє відображення у працях Р. Райана та Е. Десі (Ryan, & Deci, 2001). Задоволення особою своїх базових потреб як у автономії, так і у приналежності до соціуму є для них обов'язковою умовою досягнення високого рівня соціального благополуччя.

У своїй роботі ми використовуємо в якості робочого визначення поняття суб'єктивного соціального благополуччя Т. Данильченко, яка розуміє його як інтегральний соціально-психологічний феномен, що відображає усвідомлення й оцінку соціального функціонування на основі співвідношення між рівнем домагань і ступенем задоволення соціальних потреб суб'єкта, у результаті чого особистість визначає своє соціальне буття як оптимальне й переживає відчуття приємності (Данильченко, 2018).

Існує цілий шерег критеріїв, за якими науковці визначають соціальне благополуччя як оптимальне функціонування особистості в соціальному просторі. До них належать описані вище соціальне прийняття, актуалізація, інтеграція, залученість та соціальний внесок, виокремлені К. Кейєс (Keyes, 1998). Або ж, наприклад, соціальна помітність та дистантність, гарні стосунки з близькими, соціальне схвалення, позитивні соціальні переконання у Т. Данильченко (Данильченко, 2015). До них також можна віднести відчуття сталості свого Я та переживань в типових ситуаціях, критичність до себе, своєї діяльності та її результатів, відповідність рівня домагань та реальних можливостей, здатність до відновлення, планування та реалізації, здатність узгоджувати поведінку із вимогами життєвих обставин, почуття відповідальності тощо (Волинець, 2017).

З огляду на це, постає важливе питання щодо чинників, які визначають вираженість цих критеріїв: зовнішнє середовище чи сама особистість є джерелом благополуччя. Звісно, особливості особистості виражаються у її індивідуальній системі суб'єктивних оцінних став-

лень, вибірковому сприйнятті реальності та засвоєнню досвіду взаємодії з оточуючими. Досягнення стану благополуччя, який включає в себе оцінку та ставлення особи самої до себе та навколишнього світу, залежить від багатьох чинників (Волинець, 2017; Коваленко, 2019; Паловські, 2023; Argyle, & Martin, 1991; Costa, & McCrae, 1980; Deci, & Ryan, 2008; Diener, 1984; Ryff, 2008; Vittersø, & Nilsen, 2002).

Основними групами чинників суб'єктивного соціального благополуччя особистості можна назвати зовнішні (соціальні, культурні, історичні, політичні) та внутрішні (психологічні характеристики, особистісні риси особистості).

Процес інтеграції України до європейської спільноти вимагає розгляду цілого комплексу соціальних проблем, зокрема тих, що пов'язані з інвалідністю та їхнє вирішення у соціальній, нормативно-правовій, економічній, освітній та інших сферах. Ці трансформаційні процеси стосуються зрушень у когнітивному, емоційному, поведінковому ставленні членів суспільства до осіб з інвалідністю.

За останні двадцять років набуває поширеності позитивний підхід в психології, який задає нову проблемну площину досліджень – позитивні стани, потенціальні риси особистості та соціальні інститути. У зв'язку з цим особливої уваги набуває дослідження складових особистісного потенціалу, розробка якого здійснюється в термінах психологічного благополуччя К. Ріфф. Так, особистісний потенціал являє собою не лише позитивні якості або ресурси людини, а виступає операціональним компонентом успішної самореалізації та адаптації особистості в процесі життєдіяльності (Олефір, 2015).

І тим не менше, питання позитивного функціонування осіб з інвалідністю досі потребує розробки та подальшого вивчення. Взаємозв'язки благополуччя із фізичним здоров'ям, функціональними станами та соціальним статусом хоча і видаються очевидними, проте досі мало описані. Крім того, проблеми благополуччя осіб з інвалідністю більшість часу розглядалися у царині таких наук, як медицина та біологія, а от психологічний аспект цього феномену розроблений недостатньо (Іваннікова, 2021).

Важливо розглядати соціальне благополуччя осіб з інвалідністю паралельно з іншими концептами: психологічним, суб'єктивним, особистісним, загальним благополуччям, задоволеністю та якістю життям, переживанням сенсовності життя, емоційним комфортом тощо (Швалб, 2015). Переживання благополуччя визначають різні чинники,

хоча можна припустити, що воно більшою мірою обумовлене психологічними та соціально-психологічними характеристиками, ніж біологічними функціями організму.

Мета дослідження: теоретично та емпірично дослідити зв'язок вираженості компонентів соціального благополуччя із психологічними характеристиками осіб з інвалідністю, а також здійснити порівняльний аналіз їхніх показників з показниками осіб без інвалідності.

Методологія та результати дослідження

Виклад основного матеріалу. Для вирішення поставлених завдань використано комплекс психодіагностичних методик: опитувальник «Суб'єктивне соціальне благополуччя» (Данильченко, 2015); методика діагностики когнітивних аспектів суб'єктивного благополуччя особистості (Савченко, & Калюк, 2022); методика «Особистісні Ресурси» (Савченко, & Сукач, 2022); п'ятифакторний Опитувальник Майндфулнес (ПОМ-15) (Каплуненко, & Кучина, 2023); опитувальник BFI - 10 (Сердюк, & Базима, 2021). Для збору даних опитування проводилось в онлайн-режимі, з використанням google-форми.

Вибірка. У дослідженні взяли участь 90 осіб – 72 жінок, 18 чоловіків, студенти ЗВО м. Києва. Вік досліджуваних від 18 до 22 років. Вибірка була поділена на дві групи. Група 1 – досліджувані без інвалідності – 57 осіб, віком від 18 до 22 років, серед яких 48 жінки та 9 чоловіків. Група 2 – 33 особи - досліджувані з інвалідністю, віком від 18 до 20 років, серед яких 24 жінок та 9 чоловіків. Вибірка формувалась стихійно.

Важливо зауважити, що до 2 групи увійшли особи лише з 3 групою інвалідності, в яких є стійкі порушення функціонування організму, але в помірному ступені і їхня здатність до обслуговування себе та працездатність обмежені помірно.

Для обробки емпіричних даних використовувалися *методи математико-статистичної обробки*: описові статистики; порівняльний аналіз (критерій U-критерій Манна-Уїтні), кореляційний аналіз (коефіцієнт Пірсона), регресійний аналіз. Використовувався пакет для обробки статистичних даних SPSS.

Результати дослідження

З самого початку представимо результати, отримані за питальником «Суб'єктивне соціальне благополуччя» Т. Данильченко, в якому

досліджуваним пропонувалося оцінити своє соціальне життя за останні три місяці. Отримані бальні показники у групі 1 переведені у стени і відображені у табл. 1.

Таблиця 1

Показники за шкалами опитувальника «Суб'єктивне соціальне благополуччя» у групі 1 (n=57)

Шкали	Середнє значення	Стандартне відхилення
Соціальна помітність	5,92	1,807
Гарні стосунки	5,32	2,207
Соціальне схвалення	6,29	2,167
Позитивні судження	6,26	1,519
Соціальна дистантність	5,47	2,275
Загальний показник	5,71	1,958

Як бачимо, у групі 1 переважають показники, які дозволяють охарактеризувати їхній рівень суб'єктивного соціального благополуччя як середній та вищий за середній. Більш вираженими є їхнє прагнення до соціального порівняння (6,29), сприймання в якості своєрідного еталону успіхів інших та їхньої реакції на власні досягнення, звіряння з іншими. Життєвий досвід досліджуваних цієї групи відображає їхню схильність скоріше довіряти іншим людям, вірити в їхню доброту, чесність та порядність (6,26).

Звернемося до показників, які ми отримали у групі 2 (табл. 2).

Таблиця 2

Показники за шкалами опитувальника «Суб'єктивне соціальне благополуччя» у групі 2 (n=33)

Шкали	Середнє значення	Стандартне відхилення
Соціальна помітність	4,82	2,383
Гарні стосунки	5,64	1,916
Соціальне схвалення	5,36	2,013

Позитивні судження	5,55	1,471
Соціальна дистантність	6,27	2,051
Загальний показник	4,91	2,408

Згідно з табл. 2, рівень суб'єктивного соціального благополуччя досліджуваних цієї групи можна охарактеризувати як середній та нижчий за середній. Звертає на себе увагу не лише нижчий загальний показник соціального благополуччя (4,91), але й той факт, що у групі 1 частіше зустрічались крайні максимальні оцінки тверджень, водночас, у групі 2 – крайні мінімальні. Досліджуваних з інвалідністю вирізняє вираженість соціальної дистантності (6,27), яка відображає почуття самотності, соціальної відчуженості та зневіри у власних силах, міру відчуття безпомічності, як нездатності контролювати ситуацію. Варто звернути увагу і на знижений показник соціальної помітності (4,82), адже саме він відображає те, наскільки активно особа відчуває себе включеною в життєдіяльність спільноти, наскільки соціально активною себе вважає у міжособистісній та громадській взаємодії, чи відчуває достатньо ресурсу для цього.

Для більш повної картини звернемося також до аналізу комплексного переживання суб'єктивного благополуччя досліджуваними, основою якого є позитивне сприймання результатів власної активності, оцінка свого стану як піднесеного та успішного. Інтегральними оцінками такого стану є задоволеність життям та висока оцінка якості життя. Саме вивченню когнітивного аспекту суб'єктивного благополуччя – оцінці опитуваними різних аспектів власного життя та успішності реалізації, – присвячена методика КОСБ-3. Отриманий нами частотний розподіл у групах представлений у табл. 3.

Таблиця 3

Показники за шкалами методики КОСБ-3 у групах досліджуваних

Шкали	Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень	
	Група 1	Група 2	Група 1	Група 2	Група 1	Група 2
Задоволеність власним життям	21,1	45,5	65,8	54,4	13,2	-
Задоволеність стосунками з іншими	28,9	45,5	57,9	45,5	13,2	9,1

Невдоволеність собою та розчарування в житті	28,9	-	52,6	90,9	18,4	9,1
Загальний показник задоволеності життям	23,7	45,5	55,3	54,5	21,1	-

Згідно табл. 3, у досліджуваних групи 1 переважаючим є середній рівень задоволеності різними аспектами свого життя (55,3%), своїми досягненнями, життєвими умовами та мірою реалізації власних цілей та намірів (65,8%). Здебільшого вони схильні вибудовувати з іншими довірливі та довготривалі стосунки (57,9%), переважно задоволені своїм колом спілкування, можуть розраховувати на його підтримку. Їм не чужі і негативні переживання щодо своїх досягнень, ознаки категоричного мислення, які можуть призводити до тривожних проявів (52,6%, 18,4 %).

Водночас, у групі 2 розподіл за рівнями виглядає на так рівномірний. Зокрема, значний відсоток досліджуваних (практично половина) незадоволені умовами свого життя, оцінюють його як нікчемне та непривабливе для себе (45,5%). Такі люди ставлять себе нижче за оточуючих, вважають свій стан далеким від ідеального та проявляють невпевненість у своєму успіху. 45,5% досліджуваних цієї групи зазначили, що їм важко будувати довірливі стосунки з іншими, вони майже ніколи не можуть покладатися на інших, відчувають небезпеку та дискомфорт. Більшість подій свого життя інтерпретуються ними негативно, вони зневірені у своїх силах та можливості отримати від інших допомогу, підтримку. У цій групі відсутні особи із високим рівнем задоволеності власним життям. Натомість, 90,9% досліджуваних цієї групи мають середній рівень вираженості цього показника, що відображає рівень невдоволення та внутрішньої напруги, негативних переживань щодо себе, своїх досягнень та ресурсів у досягненні поставлених цілей.

Перейдемо до презентації результатів за опитувальником «Особистісні ресурси» у двох групах досліджуваних (табл. 4).

Таблиця 4

**Показники за шкалами методики «Особистісні ресурси»
у двох групах досліджуваних (у%)**

Шкали	Низький рівень		Середній рівень		Високий рівень	
	Група 1	Група 2	Група 1	Група 2	Група 1	Група 2
Достатність ресурсів	15,8	45,5	55,3	54,5	28,9	-
Стратегії відновлення ресурсів	21,1	9,1	55,3	72,7	23,7	18,2
Емоційна спустошеність	26,3	-	63,2	54,5	10,5	45,5

У досліджуваних групи 1 переважає нормальний розподіл показників: переважаючим є середній рівень активності та наповненості сили для виконання звичних справ (55,3%), використання різних стратегій для відновлення своїх ресурсів та поліпшення свого самопочуття, відновлення своїх сил (55,3%), переживання тривоги, пригнічення через відсутність сил та нездатність мобілізуватись (63,2%). Водночас, картина ресурсної наповненості у групі 2 суттєво відрізняється. Зокрема, є значна частка тих (45,5%), хто відчуває явний брак ресурсів для комфортної життєдіяльності, не відчуває себе активним та готовим до нових звершень. У такому стані у цих осіб буденні справи викликають складнощі, адже відсутні ресурси для їх виконання. Звернемо увагу, що у групі 2 відсутня частка тих, у кого достатність ресурсів можна було б назвати високою. Хоча вони усвідомлюють в цілому наявність в них стратегій для відновлення своїх ресурсів (72,7%), загрозливо виглядає значний відсоток тих, хто гостро переживає емоційну спустошеність, стан апатії та пригнічення, занепад життєвих сил (45,5%), поряд із повною відсутністю тих, хто б володів достатнім рівнем життєвої активності, відновленими силами та нормалізованим робочим станом.

На наступному етапі здійснено аналіз даних за шкалою самооцінки, що вимірює усвідомлення досліджуваними своїх думок, переживань та поведінки у повсякденному житті. Дані по шкалах у групі 1 наведено у табл. 5.

Таблиця 5

Показники за шкалами опитувальника Майндфулнес ПОМ-15 у групі 1 (n=57)

Шкали	Мін.	Макс.	Середнє значення	Стандартне відхилення
Спостереження	3	14	10,63	2,443
Опис	7	15	10,74	2,356
Усвідомлена дія	5	15	9,21	2,429
Неосудливість до внутрішнього діалогу	3	15	10,55	3,099
Нереагування	3	15	8,97	2,499

Виявлено досить високі показники усвідомленості, зокрема, які стосуються здатності досліджуваних спостерігати за своїми відчуттями, почуттями та образами, описувати їх вербально собі та іншим. Досліджувані демонструють свою здатність не засуджувати внутрішній свій досвід, досить високий рівень самосприймання та емпатії стосовно себе та інших. Деяко нижче проявляється їхня здатність залишатися відстороненим від негативних думок та емоцій, утримуватися від реагування на них, а також протидіяти автоматизму у своїй поведінці та неухважності.

Звернемося тепер до аналогічних результатів у групі 2 – досліджуваних з інвалідністю (табл. 6).

Таблиця 6

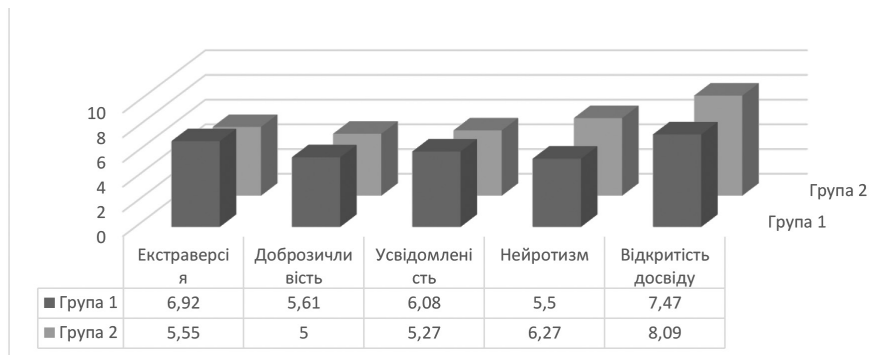
Показники за шкалами опитувальника Майндфулнес ПОМ-15 у групі 2 (n=33)

Шкали	Мін.	Макс.	Середнє значення	Стандартне відхилення
Спостереження	5	15	11,00	3,086
Опис	3	13	8,45	3,306
Усвідомлена дія	7	12	8,91	1,770
Неосудливість до внутрішнього діалогу	3	15	9,18	4,182

Нереагування	5	11	8,27	1,579
--------------	---	----	------	-------

Звертає на себе увагу досить високі значення показника здатності досліджуваних до спостереження, який стосується відстежування ними внутрішніх та зовнішніх стимулів, тобто як своїх переживань, думок, емоцій та почуттів, так і відчуттів та образів іззовні, як-то звуки чи запахи. Водночас, досліджуваним цієї групи менш властиві схильність вербалізувати та описувати свої переживання, вони більше піддаються впливу автоматизмів, їм складніше утримуватись від реагування на свої внутрішні переживання, думки та почуття.

Аналізуючи вираженість особистісних рис досліджуваних двох груп (рис. 1), помітною є близькість цих характеристик. Зокрема, типовою для вікової групи є вираженість відкритості до досвіду, якщо врахувати, що основними змістовими характеристиками останнього є творчість та креативність. Ці характеристики в цілому притаманні молоді у формі інтересу, цікавості, активного засвоєння нового досвіду та створення нового, оригінального контенту (7,5 та 8,1 відповідно).

Рис. 1. Вираженість особистісних рис Великої п'ятірки у двох групах досліджуваних (середні значення)

Наступними за вираженістю у групі 1 є риси екстраверсії (6,9), як схильність до широких контактів, спілкування, соціальних зв'язків та усвідомленості (6,1) як відповідального ставлення до своїх справ та активностей. У групі 2 риси екстраверсії, відповідального ставлення та доброзичливості, дружелюбності виявляються меншою мірою, більш вираженим є нейротизм (6,3). Проте форми та причини тривожності, які лежать в основі нейротизму, можуть бути найрізноманітніші.

Наступним етапом стало порівняння виокремлених груп за емпіричними показниками. Для цього нами використовувався непараметричний критерій для порівняння незалежних вибірок. Виявлені статистично значущі відмінності за шкалами та показниками методик представлені у табл. 7.

Таблиця 7

Результати порівняння емпіричних показників у двох груп досліджуваних

Емпіричні показники	Групи досліджуваних		U-критерій Манна-Вітні	P
	Група 1 (n=38)	Група 2 (n=22)		
Соціальна дистантність	5,8	6,3	270	,002
Достатність ресурсів	18,5	13,6	185	,000
Емоційна спустошеність	9,0	11,4	216	,002
Задоволеність власним життям	23,1	20,4	284	,039
Опис	10,4	8,5	261	,015
Екстраверсія	7,0	5,6	278	,030

Отже, згідно таблиці 7, досліджувані групи 2 (з інвалідністю) більшою мірою переживають відчуженість від соціальних стосунків різного рівня, негативні емоційні стани, пов'язані з незадовільними соціальними стосунками. Головним джерелом стресу є неможливість змінити своє соціальне становище через відсутність ресурсів впливу. Це підтверджує статистично нижчий рівень достатності ресурсів, порівняно з досліджуваними групи 1, що свідчить про брак особистісних ресурсів для комфортної життєдіяльності у досліджуваних групи 2, низький рівень відчуття себе активним та готовим не тільки до нових досягнень, але й до буденних справ. Це супроводжується вищим рівнем емоційної спустошеності, роздратування, апатії та пригнічення, занепадом життєвих сил та тривогою як вторинною реакцією на відсутність сил та нездатність мобілізувати ресурси. Досліджувані з інвалідністю значно рідше визначають та описують свій досвід (вербалізують його) собі та іншим; менш схильні до широких контактів та спілкування, мають менше контактів та соціальних зв'язків.

Наступний етап обробки даних мав на меті виявити зв'язок між компонентами особистого та соціального благополуччя із психоло-

гічними характеристиками досліджуваних. Результати кореляційного аналізу у групі досліджуваних без інвалідності подані у табл. 8.

Таблиця 8

Кореляційні зв'язки показників соціального благополуччя та досліджуваних показників у групі 1 (n=57)

Емпіричні показники	Соціальна помітність	Гарні стосунки з близькими	Соціальне схвалення	Позитивні соціальні переконання	Соціальна дистантність	Загальний показник
Достатність ресурсів	,515**		,625**		-,545**	,582**
Стратегії відновлення		,608**	,589**		-,573**	,590**
Задоволеність власним життям			,589**		-,503**	,578**
Задоволеність стосунками		,771**	,734**		-,785**	,774**
Опис					-,566**	
Екстраверсія	,559**		,577**			,563**
Усвідомленість					-,580**	,578**

Примітки: ** – кореляція значуща на рівні $p \leq 0,01$

Найтісніші взаємозв'язки виявлені між більшістю компонентів соціального благополуччя та суб'єктивною задоволеністю стосунками з іншими, своїм колом спілкування, присутністю в їхньому житті людей, з якими вони можуть розділити як проблеми, так і досягнення. Тобто, чим більше особа схильна довіряти людям, розраховувати на підтримку оточуючих, оцінює своє коло спілкування як безпечне та надійне, тим менш вона переживатиме соціальну відчуженість та неможливість змінити своє соціальне оточення, соціальний фаталізм. Навпаки, це підвищує переживання нею загалом задоволеності своїх соціальних потреб та реалізації очікувань, їхнього прагнення до поваги як зовнішнього визнання статусу, стосунків та підтримки, визнання близькими людьми. Цьому сприяють також переживання ними своєї наповненості силами та активності для виконання звичних справ та пізнання чогось нового, розуміння того, які стратегії краще допомагають їм у певних життєвих обставинах, що може допомогти поліпшити стан, відновити сили, нор-

малізувати емоційне тло тощо. Закономірно, що здатність досліджуваних описувати та вербалізувати свій досвід, вміння описувати та пояснювати його собі та іншим значуще знижує переживання ними соціальної дистантності та відокремленості від інших. Те саме стосується і зв'язку цього компоненту соціального благополуччя із такою особистісною рисою, як усвідомленість, тобто відповідальністю, сумлінним ставленням особи до своїх справ та діяльності. Екстравертованість досліджуваних позитивно корелює із їхньою активністю в соціальному житті спільноти, до якої вони належать та визнанням їх як таких, що відповідають соціальним параметрам успішності, та їхнім прагненням до задоволення своєї потреби у повазі, визнанні свого соціального статусу, в інструментальному й афективному схваленні.

Одночасно схожі і специфічні для групи взаємозв'язки простежуються серед досліджуваних з інвалідністю (табл. 9), що дозволяє зробити висновки про домінуючі психологічні та соціально-психологічні мотиви та прагнення.

Таблиця 9

Кореляційні зв'язки показників соціального благополуччя та досліджуваних показників у групі 2 (n=33)

Емпіричні показники	Соціальна помітність	Гарні стосунки з близькими	Соціальне схвалення	Позитивні соціальні переконання	Соціальна дистантність	Загальний показник
Достатність ресурсів	,544**			,577**	-,846**	,666**
Емоційна спустошеність	-,513*				,630**	
Задоволеність власним життям	,544**	,615**		,501*	-,702**	,703**
Задоволеність стосунками	,735**	,858**	,504*	,529*	-,731**	,811**
Спостереження		,515*				
Опис	,712**	,614**	,547**	,593**	-,806**	,831**
Неосудливість	,625**				-,650**	,550**
Екстраверсія	,614**	,812**			-,337	,597**
Нейротизм					,645**	

Примітки: ** – кореляція значуща на рівні $p \leq 0,01$; * – кореляція значуща на рівні $p \leq 0,05$

Для осіб з інвалідністю, як і для досліджуваних групи 1, найбільше значущих взаємозв'язків виявилось між показниками їхнього соціального благополуччя та задоволеністю своїми стосунками з іншими, наявністю приймаючого та підтримуючого кола спілкування, якому особа може довіряти, з ким може взаємодіяти щиро та відверто. Більш значущим для них виявився загальний рівень задоволеності своїм життям, різними його аспектами, сприймання життєвих умов як комфортних та безпечних. Це суттєво пов'язано зі зниженням переживання соціальної дистантності, відмежованості від спільноти та своєї соціальної групи, дозволяє їм сприймати себе як більш активних її учасників, відчувати себе більш успішним, одночасно позначаючись на сприйманні оточуючих як таких, яким можна довіряти, вірити в їхню доброту та чесність. Наявність у свідомості досліджуваних цієї групи негативних емоційних станів через незадовільні соціальні стосунки та неможливість змінити свої соціальне становище тісно пов'язані з наявним браком ресурсів для комфортної життєдіяльності, що супроводжується переживанням емоційної спустошеності, занепадом сил, відсутності потреби у їх відновленні та нормалізації свого стану. Особливо вартими увагу є виявлені взаємозв'язки, згідно з якими здатність досліджуваних визначати та описувати свій досвід, вербалізувати його для себе та інших, ділитися ним суттєво пов'язана зі зниженням переживання соціальної відчуженості та відмежованості, вираженістю соціального фаталізму і, водночас, зростанням оцінки власної соціальної значущості, задоволеністю стосунками і визнанням близькими людьми, прагненням до поваги як зовнішнього визнання статусу, віри в людей, їхню довіру, доброту, чесність. Якщо у попередній групі така особистісна риса як екстраверсія була більшою мірою пов'язана із аспектами соціальної помітності та соціального схвалення, то для досліджуваних цієї групи, ця якість тісно пов'язана із задоволеністю своїми стосунками і наявною підтримкою, визнанням близькими людьми, хоча потреба соціальної помітності також залишається актуальною. На противагу, вираженість такої особистісної риси як нейротизм пов'язана із підвищеним переживанням особистістю відчуженості від соціальних відносин різного рівня.

Для подальшого аналізу результатів використовувався покроковий метод множинного регресійного аналізу, який дозволяє оцінити вплив окремих показників на соціальне благополуччя досліджуваних.

Регресійний аналіз дозволяє оцінити вплив незалежних змінних (предикторів) на залежну змінну (критерій) та виявити зв'язки між психологічними чинниками та досліджуванним феноменом.

Тож, для перевірки гіпотези про те, що психологічні особливості досліджуваних впливають на переживання ними суб'єктивного соціального благополуччя використовувався регресійний аналіз. До рівняння регресії в якості залежної змінної було включено загальний показник суб'єктивного соціального благополуччя, а в якості незалежних - особистісні ресурси, показники майндфулнес, особистісні риси. Розрахунки проводились для кожної з груп окремо.

Результати розрахунків, з огляду на які (показник $R = ,811$, R -квадрат = $,657$) в якості основної пояснюючої моделі в групі 1 була обрана модель 4 (результати розрахунків представлені у табл. 10).

Таблиця 10

Модель регресії 4 (група 1) (n=57)

Предиктор (Незалежна змінна)	β (коефіцієнт)	T	p
Усвідомленість	,347	3,11	0,004 (p<0,01)
Екстраверсія	,330	2,97	0,006 (p<0,01)
Стратегії відновлення	,303	2,72	0,006 (p<0,01)
Неосудливість	,242	2,23	0,032 (p<0,05)

Інтерпретація отриманих результатів дозволяє визначити, що основними предикторами суб'єктивного соціального благополуччя у групі досліджуваних без інвалідності виявились здатність діяти усвідомлено, на протипагу автоматизмам та неухважності, екстравертованість як особистісна риса, усвідомлене використання різних стратегій для відновлення своїх ресурсів та поліпшення свого самопочуття, здатність залишатись неосудливим щодо внутрішніх переживань, тобто утримуватися від оцінювання своїх відчуттів, думок та емоцій.

Відповідно до отриманих результатів регресійного аналізу у групі 2 (осіб з інвалідністю) обрано для пояснення модель 6 (показник $R = ,980$, R -квадрат = $,960$). Результати розрахунків представлені у табл. 11.

Таблиця 11

Модель регресії 6 (група 2) (n=33)

Предиктор (Незалежна змінна)	β (коефіцієнт)	T	p
Опис	,213	3,35	0,002 (p<0,01)
Стратегії відновлення	,358	7,59	0,000 (p<0,01)
Екстраверсія	,498	9,48	0,000 (p<0,01)
Вік	,543	11,53	0,000 (p<0,01)
Неосудливість	,396	7,21	0,000 (p<0,01)
Спустошеність	-,234	-3,86	0,000 (p<0,01)

Інтерпретація отриманих результатів дозволяє визначити, що основними предикторами суб'єктивного соціального благополуччя у групі досліджуваних з інвалідністю виявились вік (зі збільшенням віку зростає переживання благополуччя; припускаємо, що це пов'язано з поступовим набуттям ними ефективних поведінкових стратегій), екстравертованість як особистісна риса. Як і в попередній групі, переживання благополуччя зумовлене здатністю досліджуваних до усвідомленого використання стратегій для відновлення своїх ресурсів та поліпшення свого самопочуття, здатністю залишатись неосудливим, тобто утримуватись від оцінювання своїх відчуттів, думок та емоцій. Специфічними для групи предикторами виявились здатність досліджуваних до вербального опису своїх переживань для себе та інших, а також відсутність переживань емоційного спустошення, тривоги та занепаду сил, достатній рівень життєвої активності.

З огляду на отримані нами результатів щодо вираженості компонентів соціального благополуччя, їх взаємозв'язку з іншими емпіричними показниками та виявлених чинників, що впливають на цей процес, вважаємо за доцільне запропонувати перелік рекомендацій для сприяння розвитку психологічного та соціального благополуччя молоді, зокрема, з інвалідністю.

Звісно, психологічна підтримка осіб з інвалідністю є складним багатокомпонентним процесом, що потребує одночасно системного й індивідуалізованого підходу. Так, розробка програм психологічної підтримки осіб з інвалідністю повинна базуватися на інтеграції наукових знань соціальної психології, принципах індивідуального підходу

та соціального партнерства. Комплексний підхід, що поєднує психологічну реабілітацію, розвиток соціальних навичок, підтримку сім'ї та активізацію соціального середовища, сприятиме формуванню соціального благополуччя, підвищенню якості життя. Подальші дослідження мають зосереджуватися на розробці конкретних методик і технологій, які відповідають потребам різних груп осіб з інвалідністю, а також на вивченні довгострокових ефектів реалізації таких програм.

Висновки

1. Аналіз наукової психологічної літератури продемонстрував, що концептуальні уявлення про природу та структуру суб'єктивного соціального благополуччя ще не сформовані остаточно, а суб'єктивне соціальне благополуччя розглядається як інтегральне соціально-психологічне утворення, що відображає суб'єктивну оцінку успішності функціонування індивіда в соціальному середовищі.

2. Виявлено, що у групі досліджуваних без інвалідності переважають показники, які дозволяють охарактеризувати їхній рівень суб'єктивного соціального благополуччя, задоволеності різними аспектами свого життя, своїми досягненнями, життєвими умовами та мірою задоволеності реалізацією власних цілей та намірів, як середній та вищий за середній. У групі досліджуваних з інвалідністю переважають показники, які дозволяють охарактеризувати рівень їхнього суб'єктивного соціального благополуччя як середній та нижче середнього: практично половина досліджуваних у цій групі незадоволені умовами свого життя, оцінюють його як неприваблिवе для себе, відсутні особи із високим рівнем задоволеності власним життям. Водночас, немає тих, хто не проявляє невдоволення собою та не був би розчарованим у житті.

Досліджувані з інвалідністю більшою мірою переживають відчуженість від соціальних стосунків різного рівня, негативні емоційні стани, пов'язані з незадовільними соціальними стосунками, брак особистісних ресурсів для комфортної життєдіяльності та низький рівень відчуття себе активним та готовим до нових досягнень і буденних справ. Це супроводжується вищим рівнем емоційної спустошеності, роздратування, апатії та пригнічення, занепадом життєвих сил та тривогою як вторинною реакцією на відсутність сил та нездатність мобілізувати ресурси. Досліджувані з інвалідністю значно рідше визначають та описують свій досвід собі та іншим; менш схильні до широких контактів та спілкування, мають менше контактів та соціальних зв'язків.

3. З'ясовано, що для обох груп досліджуваних найбільш значущі взаємозв'язки виявлено між показниками соціального благополуччя та задоволеністю своїми стосунками з іншими, наявністю приймаючого та підтримуючого кола спілкування. Наявність у свідомості досліджуваних негативних емоційних станів через незадовільні соціальні стосунки тісно пов'язані із браком ресурсів для комфортної життєдіяльності, що супроводжується переживанням емоційної спустошеності.

Виявлено, що здатність досліджуваних визначати та описувати свій досвід для себе та інших, суттєво пов'язано зі зниженням переживання соціальної відчуженості і, водночас, зростанням оцінки власної соціальної значущості особистості, задоволеністю стосунками, прагненням до поваги як зовнішнього визнання статусу, віри в людей, їхню довіру, доброту, чесність. Якщо у групі 1 екстраверсія більшою мірою пов'язана із аспектами соціальної помітності та соціального схвалення, то у групі 2 – із задоволеністю своїми стосунками, хоча потреба соціальної помітності також залишається актуальною. На противагу, нейротизм пов'язаний із підвищеним переживанням особистістю відчуженості від соціальних відносин різного рівня.

4. Описано психологічні предиктори соціального благополуччя досліджуваних. Зокрема, у групі 1 предикторами виявились: усвідомленість, екстраверсія, наявність стратегій відновлення, неосудливість; у групі 2 – вербальний опис, наявність стратегій відновлення, екстраверсія, неосудливість, вік, емоційна спустошеність (зворотна кореляція).

Перспективою подальших досліджень є зосередження на розробці конкретних методик і технологій, які відповідають потребам різних груп осіб з інвалідністю, а також на вивченні довгострокових ефектів реалізації таких програм.

Декларація про конфлікт інтересів. Автори заявляють про відсутність потенційного конфлікту інтересів стосовно дослідження, авторства та/або публікації цієї статті.

Список використаних джерел

Argyle, M., & Martin, M. (1991). The psychological causes of happiness. In F. Strack, M. Argyle, & N. Schwarz (Eds.). *Subjective well-being: An interdisciplinary perspective* (pp. 77–100).

Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1980). Influence of extraversion and neuroticism on subjective well-being: Happy and unhappy people. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(4), 668–678. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.38.4.668>

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Canadian Psychology / Psychologie canadienne*, 49(3), 182–185. <https://doi.org/10.1037/a0012801>

Diener, E., & Seligman, M. E. P. (2004). Beyond Money: Toward an Economy of Well-Being. *Psychological Science in the Public Interest*, 5(1), 1–31. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2004.00501001.x>

Keyes, C. L. M. (1998). Social well-being. *Social Psychology Quarterly*, 61(2), 121–140. <https://doi.org/10.2307/2787065>

Kovalenko, A., Hryshchuk, E., & Rohal, N. (2020). Features of the psychological well-being of student youth. *Society. Integration. Education*, 7, 95–107. <https://doi.org/10.17770/sie2020vol7.5142>

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review of Psychology*, 52, 141–166. doi:10.1146/annurev.psych.52.1.141

Ryff, C. D., & Singer, B. (2008). From Social Structure to Biology: Integrative Perspectives on Health. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 63(1), 18–25. <https://doi.org/10.1093/oso/9780195135336.003.0039>

Serdiuk, O. O., & Bazyma, B. O. (2021). Adaptation of the five-factor BFI-10 personality screening questionnaire and testing of its diagnostic properties on the example of drug users. *Law and Safety*, 83(4), 100–110. <https://doi.org/10.32631/pb.2021.4.10>

Sirgy, J. M. (2012). *The psychology of quality of life. Hedonic well-being, life satisfaction, and eudaimonia* (2nd ed.). Springer. <https://doi.org/10.1007/978-94-007-4405-9>

Vittersø, J., & Nilsen, F. (2002). The conceptual and relational structure of subjective well-being, neuroticism, and extraversion: Once again, neuroticism is the important predictor of happiness. *Social Indicators Research*, 57(1), 89–118. <https://doi.org/10.1023/A:1013831602280>

Волинець, Н. В. (2017). Теоретичний аналіз категорії психологічне благополуччя особистості у сучасній психологічній науці. *Теорія і практика сучасної психології*, 1, 4. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tpcr_2017_1_3

Данильченко, Т. В. (2014). Місце суб'єктивного соціального благополуччя в системі психологічних категорій. *Український психолого-педагогічний науковий збірник*, 3, 46–56.

Данильченко, Т. В. (2015). Питальник «Суб'єктивне соціальне благополуччя»: методологічне обґрунтування і процедура розробки. *East European Scientific Journal*, 3, 4.

Данильченко, Т. В. (2018). *Психологія суб'єктивного соціального благополуччя*. (Дис. д-ра психол. наук). Київ.

Іваннікова, Г. В. (2021). *Особистісні ресурси психологічного благополуччя студентів з інвалідністю*. (Дис. канд. психол. наук). Київ.

Каплуненко, Я., & Кучина, В. (2023). Адаптація та валідизація короткого п'ятифакторного опитувальника майндфулнес (ПОМ-15). *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 1(28), 95–105. <https://doi.org/10.31108/2.2023.1.28.10>

Коваленко, А. Б. (2018). Особистість у вимірах війни: особливості психологічного благополуччя. *Особистість та її історія*. (Колективна монографія). Н. В. Чепелевої, М. В. Папучі (Ред.). (С. 240–269). Ніжин.

Кузьмич, Н., & Нікітчук, У. (2025). Теоретичні аспекти дослідження поняття психологічного благополуччя. *Universum*, 16, 99–105.

Огнев, В. А., & Чухню, І. А. (2020). *Соціальне благополуччя та інтегральні індекси його оцінки: методичні розробки для викладачів до проведення практичних занять*.

Харків. Режим доступу: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/eeebca1a-d5b2-45b5-8237-db101428992d/content>

Олефір, В. О. (2015). *Інтелектуально-особистісний потенціал саморегуляції суб'єкта діяльності*. (Монографія). Харків. Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_psychol_2012_44\(2\)_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_psychol_2012_44(2)_18)

Паловські, Ю. (2023). Значущі кореляти позитивного психічного здоров'я у структурі психологічного благополуччя особистості. *Вісник Національного університету оборони України*, 74(4), 96–105. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-74-4-96-105>

Пахоль, Б. (2017). Суб'єктивне та психологічне благополуччя: сучасні і класичні підходи, моделі та чинники. *Український психологічний журнал*, 1, 80–104. [http://doi.org/10.17721/urj.2017.1\(3\).7](http://doi.org/10.17721/urj.2017.1(3).7)

Савченко, О., & Калюк, О. (2022). Методика діагностики когнітивних аспектів суб'єктивного благополуччя особистості. *Організаційна психологія. Економічна психологія*, 1(25), 89–101. <https://doi.org/10.31108/2.2022.1.25.10>

Савченко, О. В., Сукач, С. А., & Тімакова, А. В. (2022). Методика «Особистісні ресурси»: валідизація та стандартизація на вибірці осіб юнацького віку. *Габітус*, 44, 114–122. Режим доступу: <http://habitus.od.ua/journals/2022/44-2022/19.pdf>

Сердюк, Л. (2019). Фактори самодетермінації та психологічного благополуччя особистості. *Український психологічний журнал*, 2, 47–159. [https://doi.org/10.17721/urj.2019.2\(12\).11](https://doi.org/10.17721/urj.2019.2(12).11)

Швалб, Ю. М., & Тищенко, Л.В. (2015). *Майбутнє і сьогодні студентів з обмеженими функціональними можливостями: психологічні аспекти*. (Монографія). Київ. Режим доступу: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1622/1/maibutnie_i_siogodennia.pdf

References

Argyle, M., & Martin, M. (1991). The psychological causes of happiness. In F. Strack, M. Argyle, & N. Schwarz (Eds.). *Subjective well-being: An interdisciplinary perspective* (pp. 77–100).

Costa, P. T., & McCrae, R. R. (1980). Influence of extraversion and neuroticism on subjective well-being: Happy and unhappy people. *Journal of Personality and Social Psychology*, 38(4), 668–678. <https://doi.org/10.1037/0022-3514.38.4.668>

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2008). Self-determination theory: A macrotheory of human motivation, development, and health. *Canadian Psychology / Psychologie canadienne*, 49(3), 182–185. <https://doi.org/10.1037/a0012801>

Diener, E., & Seligman, M. E. P. (2004). Beyond Money: Toward an Economy of Well-Being. *Psychological Science in the Public Interest*, 5(1), 1–31. <https://doi.org/10.1111/j.0963-7214.2004.00501001.x>

Keyes, C. L. M. (1998). Social well-being. *Social Psychology Quarterly*, 61(2), 121–140. <https://doi.org/10.2307/2787065>

Kovalenko, A., Hryshchuk, E., & Rohal, N. (2020). Features of the psychological well-being of student youth. *Society. Integration. Education*, 7, 95–107. <https://doi.org/10.17770/sie2020vol7.5142>

Ryan, R. M., & Deci, E. L. (2001). On happiness and human potentials: A review of research on hedonic and eudaimonic well-being. *Annual Review of Psychology*, 52, 141–166. doi:10.1146/annurev.psych.52.1.141

Ryff, C. D., & Singer, B. (2008). From Social Structure to Biology: Integrative Perspectives

on Health. *The Journals of Gerontology Series B: Psychological Sciences and Social Sciences*, 63(1), 18–25. <https://doi.org/10.1093/oso/9780195135336.003.0039>

Serdiuk, O. O., & Bazyma, B. O. (2021). Adaptation of the five-factor BFI-10 personality screening questionnaire and testing of its diagnostic properties on the example of drug users. *Law and Safety*, 83(4), 100–110. <https://doi.org/10.32631/pb.2021.4.10>

Sirgy, J. M. (2012). *The psychology of quality of life. Hedonic well-being, life satisfaction, and eudaimonia* (2nd ed.). Springer. <https://doi.org/10.1007/978-94-007-4405-9>

Vittersø, J., & Nilsen, F. (2002). The conceptual and relational structure of subjective well-being, neuroticism, and extraversion: Once again, neuroticism is the important predictor of happiness. *Social Indicators Research*, 57(1), 89–118. <https://doi.org/10.1023/A:1013831602280>

Volynets, N. V. (2017). Teoretychnyi analiz katehorii psikhologichne blahopoluchchia osobystosti u suchasniy psikhologichnii nauzi [Theoretical analysis of the category of psychological well-being in modern psychological science]. *Teoriia i praktyka suchasnoi psikhologii*, 1, 4. [in Ukrainian]. Retrieved from: http://nbuv.gov.ua/UJRN/tpcp_2017_1_3

Danylchenko, T. V. (2014). Mistse subiektyvnoho sotsialnoho blahopoluchchia v systemi psikhologichnykh katehorii [The place of subjective social well-being in the system of psychological categories]. *Ukrainskyi psikhologo-pedahohichnyi naukovyi zbirnyk*, 3, 46–56. [in Ukrainian].

Danylchenko, T. V. (2015). Pytalyk «Subiektyvne sotsialne blahopoluchchia»: metodolohichne obgruntuvannya i protsedura rozrobky [Questionnaire «Subjective Social Well-being»: methodological justification and development procedure]. *East European Scientific Journal*, 3, 4. [in Ukrainian].

Danylchenko, T. V. (2018). Psikhohohiia subiektyvnoho sotsialnoho blahopoluchchia [Psychology of subjective social well-being]. *Doctor's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].

Ivannikova, H. V. (2021). Osobystisni resursy psikhologichnoho blahopoluchchia studentiv z invalidnistiu [Personal resources of psychological well-being of students with disabilities]. *Candidate's thesis*. Kyiv. [in Ukrainian].

Kaplunenko, Ya., & Kuchyna, V. (2023). Adaptatsiia ta validyzatsiia korotkoho piatyfaktornoho opytuvalnyka maindfulnes (POM-15) [Adaptation and validation of a short five-factor mindfulness questionnaire]. *Orhanizatsiina psikhohohiia. Ekonomichna psikhohohiia*, 1(28), 95–105. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31108/2.2023.1.28.10>

Kovalenko, A. B. (2018). *Osobystist u vymirakh viiny: osoblyvosti psikhologichnoho blahopoluchchia. Osobystist ta yii istoriia [Personality in the dimensions of war: features of psychological well-being. Personality and its history]*. (Kolektyvna monohrafiia). N. V. Chepeliya, M. V. Papucha (Red.). (S. 240–269). Nizhyn. [in Ukrainian].

Kuzmich, N., & Nikitchuk, U. (2025). Teoretychni aspekty doslidzhennia poniattia psikhologichnoho blahopoluchchia [Theoretical aspects of the study of the concept of psychological well-being]. *Universum*, 16, 99–105. [in Ukrainian].

Ohniev, V. A., & Chukhno, I. A. (2020). Sotsialne blahopoluchchia ta intehralni indeksy yoho otsinky: metodychni rozrobky dlia vykladachiv do provedennia praktychnykh zaniattia [Social well-being and integral indices of its assessment]. Kharkiv. [in Ukrainian]. Retrieved from: <https://repo.knmu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/eeebca1a-d5b2-45b5-8237-db101428992d/content>

Olefir, V. O. (2015). Intelktualno-osobystisnyi potentsial samorehuliasii subiekta diialnosti [Intellectual and personal potential of self-regulation of the subject of activity]. (Monohrafiia). Kharkiv. [in Ukrainian]. Retrieved from: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_psykhol_2012_44\(2\)_18](http://nbuv.gov.ua/UJRN/VKhnpu_psykhol_2012_44(2)_18)

Palovski, Yu. (2023). Znachushchi koreliaty pozytyvnoho psykhihnoho zdorovia u strukturi psykholohichnoho blahopoluchchia osobystosti [Significant correlates of positive mental health in the structure of psychological well-being]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu oborony Ukrainy*, 74(4), 96–105. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.33099/2617-6858-2023-74-4-96-105>

Pakhol, B. (2017). Subiektyvne ta psykholohichne blahopoluchchia: suchasni i klasychni pidkhody, modeli ta chynnyky [Subjective and psychological well-being: modern and classical approaches, models and factors]. *Ukrainskyi psykholohichnyi zhurnal*, 1, 80–104. [in Ukrainian]. [http://doi.org/10.17721/upj.2017.1\(3\).7](http://doi.org/10.17721/upj.2017.1(3).7)

Savchenko, O., & Kaliuk, O. (2022). Metodyka diahnostyky kohnityvnykh aspektiv subiektyvnoho blahopoluchchia osobystosti [Methodology for diagnosing cognitive aspects of subjective well-being]. *Orhanizatsiina psykholohiia. Ekonomichna psykholohiia*, 1(25), 89–101. [in Ukrainian]. <https://doi.org/10.31108/2.2022.1.25.10>

Savchenko, O. V., Sukach, S. A., & Timakova, A. V. (2022). Metodyka «Osobystisni resursy»: validyzatsiia ta standartyzatsiia na vybirtsi osib yunatskoho viku [The Personal Resources Inventory: Validation and standardisation in a sample of adolescents]. *Habitus*, 44, 114–122. [in Ukrainian]. Retrieved from: <http://habitus.od.ua/journals/2022/44-2022/19.pdf>

Serdiuk, L. (2019). Faktory samodeterminatsii ta psykholohichnoho blahopoluchchia osobystosti [Factors of self-determination and psychological well-being]. *Ukrainskyi psykholohichnyi zhurnal*, 2, 47–159. [in Ukrainian]. [https://doi.org/10.17721/upj.2019.2\(12\).11](https://doi.org/10.17721/upj.2019.2(12).11)

Shvalb, Yu. M., & Tyshchenko, L. V. (2015). *Maibutnie i sohodennia studentiv z obmezhenyimi funktsionalnymi mozhyvostiamy: psykholohichni aspekty* [The future and present of students with disabilities: psychological aspects]. (Monohrafiia). Kyiv. [in Ukrainian]. Retrieved from: https://repository.mu.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/1622/1/maibutnie_i_sihodennia.pdf

Abstract

Kovalenko A. B.,

DSc. in Psychological Sciences, Professor,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
E-mail: abk2015@ukr.net

Hryshchuk E. Y.,

PhD (Candidate of Psychological Sciences),
Associate professor of the Department
of Social Psychology,
Taras Shevchenko National University of Kyiv
E-mail: eliso@knu.ua

THE PSYCHOLOGICAL FEATURES OF SUBJECTIVE SOCIAL WELL-BEING OF PEOPLE WITH DISABILITIES

The article presents the theoretical and empirical analysis of factors influencing subjective social well-being of people with disabilities. The performed theoretical analysis has showed that subjective social well-being is an integral social and psychological formation that reflects a subjective assessment how successfully a person functions in the social environment. During the empirical study, the sample of people without disabilities showed average and above-average indicators of subjective social well-being, satisfaction with various aspects of their lives, their achievements, living conditions and implementation of their own goals and intentions. The sample of people having disabilities had mainly average and below-average indicators: almost half of them were not satisfied with the conditions of their lives, assessed them as unattractive for themselves. For both samples, the most significant correlations were found between indicators of social well-being and satisfaction with their relationships with others, an existing accepting and supportive circle of communication. Existing negative emotional states in the respondents due to unsatisfactory social relationships were closely related to insufficient resources for comfortable life, which was accompanied by experienced emotional emptiness. The psychological predictors of social well-being were described: awareness, extraversion, existing recovery strategies, non-judgmentalism in the sample

of people without disabilities; verbal description, existing recovery strategies, extraversion, non-judgmentalism, age, emotional fulfillment in the sample of people with disabilities.

Key words: *subjective social well-being, psychological well-being, life satisfaction, relationships with other people, persons with disabilities.*

Отримано – 15 січня 2025

Рецензовано – 19 січня 2025

Прийнято – 24 січня 2025

Received – January 15, 2025

Revision – January 19, 2025

Accepted – January 24, 2025